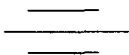

5. Dr. Füle Sándor: Alkalmazott pedagógia (A napközi otthoni és a nevelőotthoni nevelés). Tanárképző főiskolai jegyzet. Eger, Liceum Kiadó, 1997. – p. 32-33.
6. Dr. Mészáros István: Kis magyar neveléstan – rendszerváltás idejére. Hani Alapítvány, 1993., és Dr. Gáspár László: i.m.: - p. 78-82.
7. Dr. Füle Sándor: Nevelőmunka az általános iskolai napközi otthonokban. Tankönyvkiadó, 1975. (és még több kiadás). – p. 49-50., és Dr. Füle Sándor: Alkalmazott pedagógia. i.m.: - p. 34-35.
8. Dr. Gáspár László: Nevelésméлет. Okker, 1996., - p. 115-131. és Dr. Petrikás Árpád: Iskolapedagógia. Az embernevelés differenciális elemei az iskolában. Okker, 1997., valamint Dr. Zrinszky László: Iskolaelmélet és iskolai élet. Okker, 2000.
9. Dr. Gáspár László: i.m.: - p. 85-86., és Dr. Bábosik István – Dr. Mezei Gyula: i.m.: - p. 91-153.
10. Dr. Füle Sándor: Párbeszéd a szülők és a pedagógusok között. Okker Kiadó, 2002.
11. Dr. Komlósi Sándor: A családi nevelés módszerei. IN. „A nevelés gyakorlata” c. főiskolai segédkönyvben. (szerk.: Dr. Füle Sándor). Tankönyvkiadó, 1973. (és még sok évi kiadás) – p. 291-336.
12. Dr. Gáspár László: i.m.: - p. 134-165.
13. Dr. Füle Sándor: A pedagógiai program készítése. i.m.: - p. 16-138.
14. Dr. Füle Sándor: Alkalmazott pedagógia. i.m.: - p. 57-62.
15. U.o.: - p. 65-81.
16. Dr. Füle Sándor: „Párbeszéd a szülők és a pedagógusok között” című már idézett munkáját. – p. 65-81.

DR. OLÁH JÁNOS

főiskolai tanár

SZTE Juhász Gyula Tanárképző Főiskolai Kar

Szeged

Mester János életútjának főbb állomásai

Mester János 1879. szeptember 15-én született Magyarpecskán, mely ma Romániában van, Arad közelében. Elemi iskolai tanulmányait itt végezte. Szülei 5 elemi után német szóra Zádorlakra küldték. Ezután Temesvár lett életének következő állomása. Édesapja a Temesvári Római Katolikus Főgimnáziumba íratta be, ahol az intézmény egyik legjobb tanulója (s így „ingyenes” – tandíjmentes diák) lett. 1898-ban érettségizett. Még ebben az évben felvételt nyert egyházmegyéje papnövendékei közé, és püspöke Rómába küldte tanulni. (1)

A Collegium Germanicum–Hungaricumba került, s a Gergely Egyetemen végezte tanulmányait. Részt vett XIII. Leo pápa temetésén, látta Umberto királyt, akit később (1900.) Monzaban egy anarchista meggyilkolt. Itáliában együtt tanult Vass József későbbi miniszterrel, nagypreposttal. A legnagyobb hatást természetesen kitűnő tanárai gyakorolták rá. (2)

Pályáját Temesvár–Gyárvárosban kezdte, ahol káplán és zárdalelkész lett. Több cikket írt a magyar és német nyelvű hírlapokban. 1910-ben belépett a jezsuita rendbe. Először Nagyszombatra került, majd Belgiumba helyezték, ahol alkalma nyílt angol és francia nyelvtudását tökéletesíteni. Hazatérése után két évig a pozsonyi rendházban tevékenykedett.

1914 júliusában a Csanádi egyházmegyébe visszatérve dr. Glattfelder Gyula püspök a Szent Imre kollégiumban helyezte el prefektusnak. Három évig a pesti, két évig a budai házban tevékenykedett. (3)

1915-ben a budapesti egyetemen filozófiai doktorrá avatták. Értekezését könyvben is megjelentette. Címe: Rogerius Baco (Bacon) fejlődése, jelleme és szerepe az emberi művelődés történetében. (4) Doktorátusát pedagógia és olasz irodalom mellékszakkokkal tette le. (Egy rövid önéletrajza szerint a római Gergely Egyetemen 1899–1902-ig járt a filozófiai karra.

1902-ben a bölcelet doktora lett. Teológiai tanulmányait 1906-ban fejezte be hittudományi doktorátussal. 1925-ben a budapesti teológiai kar bekebelezett doktorrá fogadta.)

1919. január 3-tól a temesvári hittudományi főiskolán teológiai rendes tanár, lelkiigazgató és székesegyházi szónok. A Csanádi egyházmegye püspöke ekkor Glattfelder Gyula (1874–1943) volt, aki 1923-ban székhelyét Temesvárról Szegedre helyezte át, ahol több egyházi intézményt (Szent Imre Kollégium, papnevelde, tanítóképző stb. létesített), melyekben Mester János is tevékenykedett. A püspök a magyar katolikus egyház történetének legkiválóbb személyiségei közé tartozik. Mester János egyik legbefolyásosabb pártfogója volt. (5)

Mester Jánost a Romániához került területeken sokfelé hívták előadások tartására. Sikertörténet, hogy a román hatóság engedélyezze a magyar nyelvű Egyházi Szemle megjelenését. Tevékenységére felfigyelt a román sziguranca is. Szülőföldjén már nem maradhatott sokáig. (6)

A trianoni Magyarországon a csanadapátfalvi plébánia akkor jól jövedelmező plébániája várta. Ő azonban a tanítást választotta (papi hivatását nem elhanyagolva). 1921. november 30-tól az Állami Erzsébet Nőiskola Polgári Iskolai Tanárképző Főiskolájának rendes tanára a filozófia és pedagógia tárgykörben. Az Apponyi Kollégiumban kísérleti lélektan tanfolyamot vezetett. Tanított a Fővárosi Pedagógiai Szemináriumban is, ahol Nagy László közeli munkatársa lett, és az elméleti lélektani szakosztályt vezette dr. Révész Emmillel.

Mester feladata volt az általános lélektani tudományos tételek demonstráló bemutatása. Ide tartoznak az ingerküszöb-mérések, reakcióidő-mérések, emlékezet, figyelem, fantázia, tanulási módok vizsgálatai stb. Mester tanítványai megismerték a különböző műszerek kezelését, pedagógiai jellegű kísérleteket végeztek. Ő is vallotta Nagy László gondolatait: „A pedagógus ismeretének szakszerűségét egyáltalán nem meríti ki a tanterv, a módszeres utasítások, a tankönyvek ismerete, hanem annak lényeges alkatrésze kell, hogy legyen a tanulók egyéniségének minél teljesebb és alaposabb ismerete. Általános lélektani előadásokra Nagy László kérte fel, olyan témákat javasolt, amelyek didaktikai és gyakorlati vonatkozásúak. (7) A munkaiskola lélektani alapvetése és új formális fokozatai c. munka reprezentálja a legjobban a fiatal Mester János pedagógiai elképzeléseit, mely Nagy László tetszését is elnyerte. A tanulmány 1928-ban jelent meg Budapesten Szenes Adolf: Az élet iskolája című kötetben. (8)

A budapesti évek hasznosak voltak Mester János számára. Számos ismertetést és bírálatot írt ekkor, melyek arról tanúskodnak, hogy a Bánátban, Rómában, Belgiumban tanult idegen nyelveket jól elsajátította, valamint arról is, hogy érdeklődése milyen sokoldalú volt. Néhány adalék még a fővárosi éveiből. Erzsébet Nőiskolai kinevezését Vass József miniszter írta alá, a régi római diáktárs. (VKM VI. 189465/921). 1922. március 1-jén a bíboros hercegprímás a Katolikus Tanügyi Tanács előadó tanácsosává nevezte ki 5 évre: 1928-ban az Állami Erzsébet Nőiskola Igazgatója a következőket írta ottani tevékenységéről: „Tudományos felkészültségével, valamint előadásainak mindenkor magasabb erkölcsi irányú szellemével nagyban hozzájárult a főiskola hallgatóinak alapos tanulmányi kiképzéséhez és emelkedett szellemi lelki kiműveléséhez, neveléséhez.” Gyulai Ágost az Állami Polgáriskolai Tanárképző Főiskola igazgatója is hasonlókat írt 1928-ban: „Dr. Mester János tanár új egész egyéniségével tekintélyes és kedvelt tagja a főiskola tanári testületének.” (1926. szeptember 1-től ebben az intézményben vette át a nyugugalomba vonult Székely György helyét.)

1927-ből származik egy levél, melyben Mester a miniszternek tett jelentést németországi ösztöndíjáról. Kutatott a müncheni és a hamburgi könyvtárakban. A müncheni egyetemen a kísérleti lélektan ottani eredményeit tanulmányozta. Becker és Geysler professzorok előadásait és szemináriumait látogatta, valamint részt vett Pauli magántanár laboratóriumi foglalkozásain. Hamburgban Stern professzor és Werner rendkívüli tanár munkásságát tanulmányozta. A tapasztalatairól beszámolt az itthoni Gyermektanulmányi Társaságban, az Országos Polgári

Iskolai Tanáregyesületben, a Magyar Filozófiai Társaságban, a Katolikus Diákszövetségben, s legépelte a látottak alapján megfogalmazott javaslatait az Országos Tanügyi Kongresszus számára. (9)

1926-ban a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem Hittudományi Karán pályázott meg egy állást, ezt Glattfelder Gyula csanádi püspök is támogatta. 1928. október 5-én a miniszter Szegedre nevezte ki az oda helyezett és újra szervezett polgári iskolai tanárképző főiskolára, mely a budapesti Pedagógium és az Erzsébet Nőiskola egyesítéséből keletkezett. Mester János a pedagógiai és filozófiai tanszék élére került. Az 1928/29-es tanév nem volt könnyű. A II. és III. évfolyam hallgatói Budapestről jöttek a főiskolával együtt. Ők még az Erzsébet Nőiskolában és a Pedagógiumban kezdték tanulmányaikat. Mester rövid ideig volt a szegedi főiskolán, de kollégái, hallgatói tisztelettel és szeretettel emlékeztek rá, s ma is a szegedi egyetem főiskolai karán több tanszék örömmel emlékezik meg alapító (szegedi) tanszékvezetői munkásságáról. (10)

Mester Jánost 1930. április másodikán a szegedi egyetemen nyilvános rendkívüli tanárrá neveztek ki, s rábízták a filozófiai tanszék vezetését. Utódja a főiskolán Somogyi József lett. Mester rövid ideig átjárt Pécsre is, ahol kinevezett nyilvános rendes tanári beosztást kapott az ottani egyetem filozófiai tanszékén. (11)

Mester János Szegedre már tekintélyes szakemberként érkezett. Erről tanúskodik a szegedi egyetem almanachja is 1930-ból: „Mester János bölcsészdoktor, a filozófia nyilvános rendkívüli tanára, a hittudományok bekebelezett doktora (1924), a szegedi Országos Tanárvizsgáló Bizottság tagja, Csanád egyházmegyei áldozópap és szentszéki tanácsos, a Szent István Akadémia, az Aquinói Szent Tamás Társaság, a Pázmány Péter Irodalmi Társaság rendes tagja, a Magyar Filozófiai és a Magyar Pszichológiai Társaság választmányi tagja, a Gyakorlati Lélektani és Gyermektanulmányi Társaság igazgatósági tagja, a Nemzetközi Ethnológiai és Valláslélektani Társaságnak magyarországi titkára... Lakik: Kossuth Lajos sugánút 41. sz. Tel.: 18-15.” (12)

A jötevő, Glattfelder Gyula püspök is elégedetten írt munkásságáról: „... Mester János egész papi működése idején úgy a lelkipásztorkodásban, mint hosszú éveken át a Temesvári Hittudományi Főiskola Bölcséleti és Erkölcsstani Tanszékén, valamint irodalmi munkásságban és társadalmi tevékenységben a kötelességen túlmenően fáradhatatlan munkaszeretetet és példás buzgalmat tanúsított.” 1932–36. évi időtartamra az Országos Katolikus Tanügyi Tanács tagjává nevezték ki újból, s előadó-tanácsos is lett. 1932. jan. 20-án kelt levél szerint a Felsőoktatási Egyesület tagjává választották. 1934. júl. 23-án Hóman Bálint írta alá egyetemi nyilvános rendes tanári kinevezését. Mester János jól beilleszkedett a város, az egyetem alkotó légkörébe. Jó kapcsolatot alakított ki Kisparti Jánossal, akit a két világháború közötti szegedi tankerület kiemelkedő főigazgatójaként tart számon a szakirodalom. Kisparti bevonta Mestert a tankerület pedagógiai folyóiratának, a színvonalas, országos tekintélyű Nevelésügyi Szemlének a szerkesztésébe, amelynek több gazdája is volt az idők folyamán. Mester János gyakran tartott előadást a tankerület nevelőinek. (13)

A szegedi egyetem tanácsa 1929. dec. 11-én megünnepelte az egykori római diáktárs, Vass József miniszter negyedszázados jubileumát. Mester Jánost is „tapintatosan” felkérték, hogy írja meg közös diákkori élményeiket. A szegedi professzor frappánsan kitért a miniszter dicsőítése elől, mint dr. Várkonyi Fidél megjegyezte „dr. Mester János könyve emlékalbum Vass József nagyprépost ezüstmiséjére. Azonban a szerző a kitűnő férfiúnak nem negyedszázados papi életét és működését ismerteti, hanem elvezet bennünket a világhírű Collegium Germanicum-Hungaricumba, az örök városba, Rómába, ahová Steiner Fülöp székesfehérvári püspök kiváló kispapját küldötte, és ahol Vass József hét éven keresztül nevelkedett.” (14)

A szélsőjobboldali diákszervezetek Mester tanszékvezetői munkássága alatt is jelentős erőt képviseltek, Ő azonban a többi szegedi professzorhoz hasonlóan sohasem engedett a felheccelt egyetemistáknak. Követte a pesti Finánczy Ernő vagy a szegedi Horger Antal professzor bátor fellépését, aki korábban személyes fellépésével megfékezte a randalírozó diákokat.

Mester János nyelvtudása lehetővé tette, hogy eredetiben olvashatta az olasz szerzők műveit, meglátogathatta életük színtereit, értesülhetett a legújabb itáliai tudományos eredményekről. Személyesen ismerte a híres antifasiszta professzort, Benedetto Crocet. Többször megfordult Itáliában. Egyik ilyen utazásáról tanúskodik egy, a szegedi levéltárban fennmaradt irat: a VKM 28541/1935. sz. alatt kelt leirata alapján az 1935/36. tanév I. felében Mester János ny. r. tanár tanulmányi szabadságon volt, előadásai miniszteri engedéllyel töröltettek. Olaszországi útjáról több értékes tanulmánnyal, könyvvel tért haza. Írt tanulmányt, könyvet: Benedetto Crocéről, Bosco Szent Jánosról, az Agazziakról, Giovanni Gentiléről stb. Legismertebb műve: Az olasz nevelés a XIX. és XX. században. (15)

1937-ben a Magyar Pedagógiai Társaság rendes tagjává választotta. Az erről szóló értesítést Kornis Gyula és Gyulai Ágost írta alá. 1938-ban Glattfelder püspök javaslatára a pápa házi főpapjai sorába emelte, pápai prelátussá nevezte ki. 1940-ben a szegedi egyetem rektora közölte Mester professzorral: a Mensa Academica Publica Felügyelő Bizottsága tagjává választotta. (16)

1940. november 2-án Hóman Bálint miniszter értesítette Mester Jánost, hogy a kormányzó a szegedi egyetem neveléstani tanszékére nyilvános rendes tanárrá nevezte ki. 1940. május 4-én Domokos Lászlóné ügyvezető elnök és gróf Károlyi Miklósné elnök felkérte, hogy: „... szíveskedjék elfogadni a Magyar Új Iskola Egyesület választmányi tagságát és közismerten értékes tevékenységével támogatni a magyar közoktatás reformja és a magyar gyermeklélek ismerete terén kifejtendő munkásságunkat.” 1940 májusában a Magyar Psychologiai Társaság 3 évre újból tagjává választotta. 1941 augusztusában a miniszter a szegedi Állami Középiskolai Tanárvizsgáló Bizottság elnökévé nevezte ki. (17)

1943-ban a Délvidéki Nevelők Egyesülete kiadásában megjelenő színvonalas Nevelésügyi Szemle főszerkesztője és kiadója lett. (Erre egyházi előjárója Glattfelder érsek-püspök is engedélyt adott.) Mester János főszerkesztői célkitűzéseit így fejtette ki: „Együttes törekvésünk, hogy a tornyosuló nehézségek ellenére mindig jobban megközelítsük Egyesületünk eszményét: jogállamon épülő magyar kultúrállam nemzetnevelő testületének minél egységesebb, szervezettebb összefogást az Alföld egy részén és a déli végeken ... a nevelő állam lényegéből következik, hogy az eddiginél nagyobb megbecsülésben részesíti a tanítói és tanári kart... Még tisztán anyagi szempontból is gazdaságosnak látszik ez a magatartás, mert minél több gondot és erőt fordít az állam a társadalmi bajok megelőzésére, annál kevesebbet kell áldoznia a megtorlásra és az erőszakos fegyelmezésre. Erre azonban szükséges a tanítói testületek közötti szolidaritás. Ismerjük meg egymás problémáit, működési terét. Lássuk be szerves összetartozásunkat: népiskoláink szilárd alapvetését, a polgári iskoláink és középiskolák továbbképző erejét, a mindig fontosabb szerepet betöltő szakiskolák jelentőségét és végül koronázza mindezt az állandó érintkezés fenntartása az ősi almamaterrel, az egyetemnek tanári karával. Ezt a célt tűzte maga elé a Délmagyarországi Nevelők Egyesülete, s ezt szolgálja a valamennyitünk javát szem előtt tartó Nevelésügyi Szemle.” (18)

Mester János öt számot szerkesztett összesen, követte a Kispartai János és Tettamanti Béla által kialakított hagyományokat. Nagy változtatásokra nem is volt lehetősége a szerényebb anyagi feltételek miatt. Az utolsó öt Nevelésügyi Szemle tanulmányainak témái: az iskolai nyelvvédelem, a középiskolai reform, az iskolai adminisztráció, a közösségi nevelés, az életre nevelés a leány középiskolákban, a film és a szemléltetés, az ötjegyű osztályzat kérdése stb. Az utolsó szám az 1944/5-6-os volt. A szegedi professzor részt vett a nagy katolikus ünne-

peken is. 1943-ban a szegedi városi piarista gimnázium ünnepelte a 300 éves rendet. Sfk Sándor professzor és Mester szentbeszédeket mondtak a Dómban. Korábban (1941-ben) a 400 éves Jézus Társaságról emlékezett meg Mester János Loyolai Szent Ignác pedagógiája című művében. (19)

A szegedi professzor többször volt dékán (1938-39, 1946-47) és prodékán (1947-48). Mindig a legnehezebb időszakokban, mikor nagy szükség volt a higgadságra, bátor kiállásra, emberi tisztességre. Állandóan harcolt, hogy jobb feltételeket tudjon biztosítani az egyetem oktatóinak, hallgatóinak. Vezetése alatt több új tanszék létesült, az állam azonban erre pénzügyi fedezetet nem biztosított. Az egyetem egyik vezetőjeként kollégáival Kassára utazhatott, s részt vett Horthy Miklós kormányzó kassai bevonulásának ünnepségén. A rendezvényt megtisztelte lord Rothermere is, a szegedi egyetem tiszteletbeli doktora. Jó vezetőhöz illően, ahol lehetett, takarékoskodott, ugyanakkor azonban szerette volna, ha a fiatal egyetem rendezvényei ünnepélyesebbek lennének. Díszes öltözékeket szeretett volna vásároltatni az egyetem előljáróinak. (20)

Szeged számára 1944. június 2-án vált valósággá a háború, felülvolttek a városban a szirénák: a bombázás következtében 40 ember halt meg (köztük 13 katona). 1944 őszén a szovjet csapatok elfoglalták Szegedet. A Szent Imre Kollégiumba részeg szovjet katonák hatoltak be. Az erélyesen tiltakozó Mester Jánost fizikailag bántalmazták, rálökték a lépcsőre, s komoly arcsérülést szenvedett. A katonák távoztak, Mester János pedig orvosi segítségben részesült, s egyben látéletet vetetett fel: „Felvétetett: 1944. X. 13-án a szegedi sebészeti klinika ambulanciáján... A bal homloki dudor előtt 4 cm-es repesztett seb. Tenyéryi véraláfutás a bal csukló külső oldalán. A jobb boka duzzadt, érzékeny, jobb alkar külső oldalán 5 pengőnyi fájdalmas duzzanat, a jobb felkaron is tenyéryi véraláfutás, úgyszintén a balláb hajlatában szintén tenyéryi fájdalmas véraláfutás.” (21)

Mester János másnap felvette pápai prelátsi ruháját, vitte magával az orvosi látéletet, és kihallgatást kért a szovjet városparancsnoktól. Kijelentette, hogy követeli a garázdálkodó katonák példás megbüntetését, s jelezte, hogy mint főpap kénytelen jelentést tenni erről a Vatikánban. A szovjet városparancsnok elnézést kért, megígérte, hogy a katonákat hadbírótság elé állíttatja, és egyben fegyveres őrséget ígért a Szent Imre Kollégium elé. Szavát betartotta, így Szegeden a Szent Imre Kollégiumot szovjet őrség védte. Az esemény nagy megdöbbenést keltett Szegeden. Ez és más hasonló esetek nagyon aggasztották a kommunistákat is. Vas Zoltán kijelentette: „... Mindig őszintén beszéltem velük (az oroszokkal), hogy milyen sok kárt okoztak azok az atrocitások, amelyek a frontkatonák által fölőselesen elkövetődtek...” (22)

Mester professzor már 1945 áprilisában részt vett az egyetemi munka újraindításában. Dr. Riesz Frigyes rektortól a következő értesítést kapta: „Az 1945. évi április 14-én tartott tanári értekezlet elhatározta, hogy az oroszoktól átvett egyetemi helyiségek elosztására, s a visszamaradt felszerelési tárgyak szétosztására elnökletem alatt egy szűkebb körű bizottságot alakít, melynek tagjai a három kar Dékánja, azonkívl az Orvostudományi Kar részéről dr. Ditrói Gábor, a Bölcsészettudományi Kar részéről dr. Mester János, a Matematikai és Természettudományi Kar részéről dr. Koch Sándor ny. r. tanárok, valamint a gh. részéről Gönczi Pál igazgató.” 1946 novemberében már új rektor köszönte meg az ekkor már dékán Mesternek az e téren végzett munkáját. (23)

1944-ből fennmaradt a szegedi tanárnak az orosz városparancsnokság által kiadott igazolványa, amely a városban való szabad közlekedést biztosította. 1945. június elsején a Szegedi Egyetemi és Főiskolai Igazoló Bizottság Mester Jánost is igazolta (a 15/1945. M. E. sz. rendelet értelmében minden tanár korábbi tevékenységét átvilágították). 1946. december 3-án Bognár Cecil elnöktől kapott értesítést, hogy a miniszter 1946/47. tanév tartamára filozófia és pedagógia szakterületen a szegedi állami középiskolai tanárvizsgáló bizottság tagjává kine-

vezte. 1947 májusában a csanádi püspöktől jött levele, aki felkérte, hogy a Szegeden alapított és a Jézus szíve Népplányok vezetése alatt álló Xaverianum Hitoktató és Apostolképző Főiskola tevékenységét püspöki biztosként minősítse, ellenőrizze. (24)

1947 márciusában Szegeden a hittan oktatásának fakultatívvá tétele miatt két napig tartottak a tüntetések. Az AVO-sok 42 „provokátort” emeltek ki a tömegből, „egynél pisztolyt és töltényeket találtak”.

1948-ban a katolikus egyház térdrekenyszerítésének első lépése az iskolák államosítása volt. A piarista diák, „a szegedi fiatal”, Ortutay Gyula többek között egykori tanárával, a piarista Sík Sándor professzorral került szembe. Ortutay a hatalom büvöletében készséggel eljátszotta a ráosztott szerepet, nem vette észre, hogy csak báb. Miután elvégezte feladatát, őt is eltávolították a hatalomból. Ortutay Sík Sándoron kívül keményen fellépett a „legszögédibb szögédi”, Bálint Sándor tanár ellen is. Az egyetem professzorai (köztük Mester János is) kiálltak kollégáik mellett. (25)

1948. július 17-én Ortutay Gyula támogatta Mester olaszországi tanulmányútját, s azt is, hogy útlevelet kapjon Olaszországba. A szegedi professzor óráit szerették tanítványai, mint oktatói is példát mutatott kollégáinak és tanítványainak. Az 1948/49-es tanév első felében Bevezetés a tudományos munkálkodásba című tantárgyat tanította heti 3 órában, a barokk kor tanítását, nevelését heti két órában ismertette, pedagógiai gyakorlatokat is vezetett heti egy órában. Több doktori disszertáció elkészítését patronálta. Született disszertáció Mester János védnökségében az orsolyitákról, Merici Angela pedagógiájáról, Assisi Szent Ferenc nevelői gondolatairól, a tanulók szimpátiájának és antipátiájának motívumairól stb. Egy jelölt a szegedi tanítóképző első negyven évének történetét dolgozta fel. Mester előadásában ekkor is nagy gondot fordított hallgatói magyarságtudatának formálására. Kedvenc korszakának számított a magyar reformkor. Gyakran idézett Fáy András munkáiból. (26)

Az egyetemen a tanárok előadásának címein is látható volt, hogy egy új világ jön: humanizmus és marxizmus, Homérosztól Leninig – antik és modern humanizmus, agrárkommunista mozgalmak Angliában. Szovjet állampolgárokkal, katonatisztekkel „erősítették meg” az egyetem oktatógárdáját, akik hazájuk földrajzát, történelmét, az SZKP történetét oktatták. (27)

Ez a világ már nem a korosodó, betegeskedő Mester János világa volt. A politikai csatározásokban nem vett részt, erre már nem jutott erejéből. Az 1948/49-es tanév II. félévére a VKM-től betegszabadságot kért, kérelmét a dékán is támogatta. Az egyetemen politikai eljárás nem indult ellene, így a rendszerváltozás után a rehabilitált egyetemi oktatók névsorában nem szerepel a neve. 1949-ben 70 éves korában ment nyugdíjba. Szegedről Solymárra költözött. Életének utolsó éveit egyházi környezetben töltötte.

1954. július 1-jén halt meg egy budapesti kórházban életének 75., papságának 50. évében. Az óbudai temetőben nyugszik. (28)

Mester János munkásságát a rendszerváltozás előtti pedagógiai lexikon is ismertette. Az érdeklődés azonban csak az utóbbi években növekedett meg iránta. Munkásságáról kismonográfia készült (elsőként) és több tanulmány. (29)

Végezetül a cikk szerzője szeretne köszönetet mondani dr. Törteliné dr. Szilágyi Vilma ny. iskolaorvosnak (a szegedi professzor rokonának), hogy Mester János örökségéből fontos dokumentumokat adott át tanulmányozásra. Ezek pontosították a róla alkotott képet néhány területen. (30)

Mester János munkássága jelentős. Több tudományterületen kimagaslót alkotott. Szegeden sok híres tudós élt Mester itteni tartózkodásának idején. A tanulmány is bizonyítéka annak, hogy Mester János méltó társuk volt. Munkássága a mának is üzen. (31)

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Oláh János: Mester János élete és munkássága. APC Stúdió, Gyula, 1988. alapján.
2. Mester János: Curriculum vitae. Kézirat (Rövid önéletrajz.) alapján és Mester János: A Collegium Germanicum–Hungaricum és Vass József. Szent István Társulat, Bp., 1929. alapján.
3. Mester János: Curriculum vitae. i. m.
4. Mester János: Curriculum vitae. i. m.
5. Magyar Életrajzi Lexikon és a Schematizmus cleri dioecesis általában két évente megjelenő kötete alapján.
6. Mester János: Curriculum vitae. i. m.
7. Mester János: Curriculum vitae. i. m.; BFL Nagy László jelentése 1926/27. és Kétyi András pedagógia szakos hallgató (JGYTF) szakdolgozata. Konzulens: Fáyiné Dombi Alice.
8. Mester János: A munkaiskola lélektani alapvetése és új formális fokozatai. Klny.: Szenes Adolf: Az élet iskolája. Bp., 1928. (85–117. p.) kötetből. Szeged (év nélkül).
9. A most és a későbbiekben idézett iratok eredeti példányaait dr. Mester János szegedi professzor gyűjtötte össze, ezek aztán rokona, dr. Törteliné dr. Szilágyi Vilma birtokába kerültek, aki mindezeket tanulmányozás céljára átadta a cikk írójának. Az iratok adatai: VKM VI. 189465/921; A váci püspöktől 1116/1922.; Áll. Erzsébet Nőiskola ig. F. 301/1928; Gy. Á. levele 1928. jún. 7-én keltezett; M. J. a miniszter 1258/1926. III. b. adományát köszönte meg jelentésében.
10. Csanádi püspök 1238/1928; levél a váci püspöktől: 1931. dec. 31-én kelt; levél az egyesülettől: 1932. jan. 20-án kelt; VKM 20147/1934. IV.; Oláh János: Mester János élete és munkássága. I. m. alapján és Oláh János: Kisparti János. OPKM. Bp., 1992. alapján.
11. Csongrád Megyei Levéltár (CSML) VIII. 19. 1 doboz 78/1930; 81/1930; 94/1930.
12. A m. kir. Ferenc József Tudományegyetem Almanachja az MCMXXIX–XXX. tanévről. Szeged, 1930. 60. p.
13. Csanádi püspök: 1238/1928; levél a váci püspöktől: 1931. dec. 31-én kelt; levél az egyesülettől: 1932. Jan. 20-án kelt; VKM 20147/1934. IV.; Oláh János: Mester János élete és munkássága. I. m. alapján és Oláh János: Kisparti János. OPKM. Bp., 1992. Alapján.
14. Mester János: A Collegium Germanicum–Hungaricum és Vass József. Szent István társulat. Bp., 1929. És dr. Várkonyi Fidel: M. J.: A C. G-H. és Vass J. (ismertetés) Katholikus Szemle, 1929. 10.
15. CSML VIII. 1. fond 3. doboz 1935. 36. Tanév III. rendes ülésén (FJTE) ismertették a VKM 28451/1935. IV. sz. leiratát. A könyvek adatai megtalálhatóak: Oláh János: Mester János élete és munkássága (i. m.) c. munkában.
16. A társaság levele 1937. máj. 16-án kelt; a püspök levele 1938. aug. 20-án kelt; M. Kir. Horthy M. Tud. E. Rektori Hivatala 95/1940-41. etsz.
17. VKM 34862/1940. IV.; MÚIE 6/1940.; a társaság levele 1940. júl. 8-án kelt; M. J. élete és munkássága (i. m.) alapján.
18. Mester János: Beköszöntő. Nevelésügyi Szemle, 1943. 146. és Oláh János: M. J. élete és munkássága (i. m.) alapján.
19. Az említett folyóirat és Oláh J. idézett munkája alapján.
20. O. J. idézett munkája alapján.
21. Az orvosi látélet eredeti példánya dr. Törteliné dr. Szilágyi Vilma tulajdonában van (ahogyan a többi idézett irat is).
22. Vas Zoltán: Népfront és Magyar Kommunista Párt. In: Válogatott dokumentumok Csongrád megye munkásmozgalmának történetéből. Csongrád megye és az élet megindítása 1944. szept.–1945. okt. Szerk.: Rác János. Szeged, 1970. 113. p.
23. A sz.-i egy Rekt. Hiv. 213/1944-45 és 366/1946-47.
24. Az eredeti példány dr. Törteliné dr. Szilágyi Vilma tulajdonában van. A sz.-i egy. és főisk. Igazoló Bizottságától 2/1945; a Sz.-i Állami Középiskolai Tanárvizsgáló Bizottság Elnöksége 1/1945-57. Tvb.; a csanádi püspöktől 1760/1946.
25. Mészáros István: Mindszenty és Ortutay. (Iskolatörténeti vázlat 1945-1948) Bp., 1989. És Oláh János: A szegedi tankertület működésének legfőbb jellemzői 1919-től 1950-ig. Kandidátusi értekezés. Bp., 1989. alapján.
26. Dombi Alice: Egy gyakorlatközpontú pedagógus: Fáy András. APC-Stúdió. Gyula, 1997. és Mester János: Előadások. Idézi: Almásy Gy.: Fáy András a magyar józanság képviselője. Bp., 1943. 47. p.; és Oláh J.: M. J. élete és munkássága (i. m.) alapján
27. Oláh J. említett munkája alapján.
28. Halotti anyakönyvek kivonatának eredeti példánya dr. Törteliné dr. Szilágyi Vilma tulajdonában van.
29. Oláh János kismonográfiát jelentetett meg és több cikket írt M. J.-ről a Módszertani Közleményekbe. A JGYTF Nev. Tud. T-e két felolvasó ülést szervezett Szörényi Rudolf és Patonai Adrienn műsört készített O. J. segítségével a Szülőföldünk Rádió számára 1989-ben és 1992-ben. (A JGYTF Nev. tud. T. által szervezett felolvasó ülésről a ped. sajtó is beszámolt: Fáyiné Dombi Alice–Oláh J.: Mester Jánosra emlékeztek. Iskolakultúra 2000/10. 119-120. p.)

30. A szerző köszönetet mond Mészáros István és Jáki László tanár uraknak is, hogy szakmai tanácsaikkal segítették korábban megjelent kismonográfiája megírását és Schneider Ferenc tanár úrnak, hogy segített a könyv megjelenésében Gyulán. A tanulmány szerzője Gyulay Endre püspök úr segítségét is köszöni.
31. Az olvasó figyelmébe ajánljuk még a következő tanulmányt: Varga István–Oláh János–Csillik László: A neveléstudományi tanszék (története). In: A szegedi tanárképző főiskola 1873–1988. Szerk.: dr. Békési Imre egyetemi tanár, elnök. Szeged, Hungaria, 1999. 115-136. p.

VASS ISTVÁN
középfiskolai tanár
Orbán Balázs Gimnázium
Székelykeresztúr

Szabadidős tevékenység, jövőkép

– EGY KÖZÉPISKOLAI FELMÉRÉS KÖVETKEZTETÉSEI –

Az egyes osztályok adatainak összesítése lehetőséget nyújtott arra, hogy rangsoroljuk a tanulók *szabadidős tevékenységeit*. A vizsgált osztályok tanulói 23 különböző tevékenységi formát említenek meg, ezek közül a leggyakoribbak a következők: sportolás, olvasás, tévézés, séták, kirándulások, zenehallgatás, szórakozás, pihenés, fizikai munka és végül a számítógépezés. Amint az erről szóló táblázatból is kiderül, a leggyakrabban említett tevékenység, a sportolás (labdajátékok: futball, kosárlabda, kerékpározás) a tanulók 62%-ánál említődik meg. Az ezt követő olvasást a megkérdezettek 53%-a jegyzi be. Eltérések azért osztály és osztály között vannak, mert pl. míg a XII T tanulóinak 65%-a említi az olvasást kedvelt szabadidős tevékenységének, addig a XII C-ben ez az opció csupán 41%-os. A pozitív példaként említett XII T-ben viszont kisebb jelentőséget kap a sportolás – mindössze 30%-ot, míg a másik példának felhozott osztályban, a XII C-ben ez a szabadidős tevékenység eléri a 60%-os kedveltségi szintet. A számítógépezést csupán 2 osztály, a XI A és a XI B említi. A tevékenységek skálája az 5 vizsgált osztály közül a XII T-nél a legszélesebb, ök 16 különféle tevékenységet jelölnek meg, míg a legkevesebbet a XI B-nél számolhattunk össze, ahol mindössze 9 forma említődik meg.

A tevékenységi formák számát illetően érdemesnek tartom még megjegyezni, hogy a felsoroltak közel fele intellektuális jellegű, a többi könnyebb-nehezebb fajsúlyú szórakozási, kapcsolódási, lazítási jellegű tevékenység. E két kategórián kívül harmadikként említhető meg a fizikai munka, de csupán a tanulók 9%-nál.

Szabadidős tevékenységek rangsorolása

Szsz.	Tevékenység-forma	XI A	XI B	XI C	XII C	XII T	Össz.
1.	Sportolás	9	15	15	13	6	58
2.	Olvasás	10	7	12	9	13	51
3.	Tévézés	8	9	12	2	9	40
4.	Séta, kirándulás	7	6	11	4	4	32
5.	Zenehallgatás	6	4	6	3	5	24
6.	Szórakozás	2	6	7	1	4	20
7.	Pihenés	-	-	2	3	6	11
8.	Fizikai munka	1	2	4	1	1	9
9.	Számítógépezés	4	5	-	-	-	9